

VI JORNADA EDU21:

ELS PROBLEMES DE COMPORTAMENT A L'ESCOLA: DE LA INDISCIPLINA A LA CONVIVÈNCIA

19 d'abril de 2008

IES Camí del Mar. Calafell

SÍNTESI JORNADA

Un cop incorporats els participants i després de les diferents locucions de presentació de la Jornada on, especialment, s'agraí la predisposició i excel·lent acollida a Edu21 per part de l'equip directiu de l'IES Camí del Mar, s'inicià una primera exposició de reflexió al voltant de la problemàtica de comportament en el context escolar.

La citada exposició centra el seu contingut en els diversos posicionaments que pretenen provocar als assistents un qüestionament sobre les actuals pràctiques docents més generalitzades com a resposta als alumnes amb la citada problemàtica.

Es consensua que ens trobem davant una problemàtica que s'està dimensionant a l'alça, especialment a l'ESO, i com l'estructura de pensament al respecte, per part de docents i institucions educatives, determina el tipus d'intervenció educativa, segons sigui aquest pensament de caràcter positivista o hermenèutic.

Vist el que antecedeix, projectant com a fons la imatge del quadre "El crit" d'Eduard Munch, com a visió metafòrica de l'alumne anomenat conductual; tot seguit es formula als assistents una primera pregunta:

Intervenim eficaçment?

Sabem escoltar i interpretar el crit de l'alumne amb problemes de comportament a l'escola?

A continuació es presenta la imatge d'un iceberg, on la punta ens serveix per il·lustrar la conducta perturbadora dels alumnes, en la que habitualment centra tota l'atenció el docent, però també s'observa una gran massa de glaç sota l'aigua que representa l'etiologia d'aquesta conducta que majoritàriament passa desapercibuda. Amb aquesta imatge apareix una nova pregunta:

Analitzem i intervenim sobre les causes que provoquen les conductes perturbadores dels nostres alumnes?

Es fa un lleuger esment al model tetradimensional dels factors de risc que expliquen les esmentades conductes. Un treball multidisciplinar ben coordinat pot donar resposta adequada a dita problemàtica.

També es parla de la normativa, especialment a la interpretació i ús que se li està donant al vigent Decret 297/2006 de drets i deures als alumnes, sorgint novament una altra pregunta:

Utilitzem les normes per generar oportunitats?

Finalment es proposa com a possible solució sostenible aquella que actua en previsió **versus** a la què actua intentant esmenar el problema de forma puntual. Estem parlant de la prevenció. Els tres tipus de prevenció: a) **la primària**, abans de què succeeixi el problema, b) **la secundària**, quan apareixen els primers indicis però no s'ha consolidat el problema, i c) **la terciària**, quan per falta de prevenció va ser necessària una intervenció determinada, a voltes terapèutica, i finalitzada aquesta volem evitar una recaiguda que porti a l'alumne a reincidir en conductes perturbadores.

Prenent com a punt de partida els tres tipus de prevenció, es van organitzar grups de treball on es van proposar nombroses mesures d'intervenció encaminades a evitar que els alumnes que tenen dificultats per adaptar-se al model educatiu arribin a presentar problemes de comportament al context escolar. La síntesi de les propostes dels grups és la següent:

Grup de prevenció primària

Cal una més gran coordinació entre tots els ensenyants.

Tasca col·laborativa entre docents que inclogui la possibilitat d'observar l'aula de l'altre, etc.

La reflexió i el diàleg a partir dels problemes de conducta s'han d'exercir també en els espais d'aula encara que suposi una interrupció de la seqüència formal prevista.

Introduir continguts d'anàlisi crítica dels mitjans de comunicació.

Les sortides de convivència com un espai educatiu més.

La mediació com una ajuda per a tota la comunitat educativa.

Aprofitar els espais lúdics, associatius... de l'entorn per a complementar la tasca educativa de convivència.

En relació als pares, aquest podien rebre formació sobre els problemes de comportament en alguna de les modalitats d'"escola de pares".

La formació del professorat s'hauria de complementar amb els aspectes emocionals sempre presents en aquestes problemàtiques i, en tot, cas, la formació permanent com una responsabilitat assumida del professorat.

Grup de prevenció secundària

Una tasca més professional dels docents davant aquesta temàtica: evitar comentaris i "etiquetismes"; més temps i espais per a tutorització individual, etc.

Actuacions immediates davant els problemes de comportament; amb la prioritat de la tasca social i reparadora més que no sancionadors. La mediació pot ser un bon instrument si es compta amb la preparació adequada.

Aquests alumnes necessiten autèntics tutors "guies" i que facin un treball conjunt amb les famílies.

Evitació al màxim de les expulsions de classe o de centre.

Seguiment conductual i recerca de l'etiologia (per què fa el què fa?) i seguiment curricular (pot fer el què se li demana curricularment?)

En determinats casos, saber com i a ui derivar el cas o buscar el recolzament extern necessari.

Grup de prevenció terciària

El professor no pot sentir-se sol davant aquestes problemàtiques. Cal el treball d'un equip docent cohesionat amb una cultura compartida sobre el comportament i la convivència en el centre.

Cal un canvi de mirada, de zoom, de perspectiva, sobre els problemes de comportament. Per un costat, poden haver-hi molts problemes soterrats sense que, aparentment, no causin problemes als docents. Per tant, no tots els problemes de comportament a l'escola són problemes pel professor. En segon lloc, la tasca preventiva s'ha de basar en l'avaluació formativa permanent que acompanyi l'alumne, abans, durant i després dels períodes problemàtics de comportament. Aquesta tasca ha de continuar, també amb la família, fins i tot després que els aparents símptomes hagin desaparegut.

La gestió de l'aula ha d'incloure les tasques de grup que permetin la demostració d'habilitats i de competències en aquells alumnes que mostren problemes de comportament. I aquests espais han de ser el més normalitzadors possibles.

Els altres alumnes companys d'aquells que mostren problemes conductuals s'han d'implicar en tasques de cotutorització (del mateix curs o d'altres) o de responsabilització en la presa de decisions sobre les normes de convivència.

El Pla d'acció tutorial ha de ser un referents per a donar cohesió a l'actuació institucional davant els problemes de comportament. Disposar d'uns criteris compartits, assumits per tothom (seminaris, professionals externs, etc.) i coordinar-se amb l'actuació de la comunitat propera (plans d'entorn), garanteix els referents sòlids sobre allò permès i allò no permès en l'àmbit del comportament social.

No podíem acabar una jornada sobre la problemàtica de comportament a l'aula sense escoltar la veu dels alumnes, per això varem demanar l'opinió a dos exalumnes de l'ESO, Dani i Javier, ambdós amb un mateix punt de partida: la inadaptació a la institució escolar, el rol d'alumnes conductuals i itineraris plens de sancions, entre elles les expulsions del centre escolar. En el cas del Dani, a quart de l'ESO va poder acabar satisfactòriament la secundària i actualment està realitzant un cicle formatiu d'electricitat. No va ser aquesta la sort de Javier on al tercer curs va abandonar l'ESO. Ara es lamenta per no haver aconseguit el graduat, el que li està suposant vertaderes dificultats per al seu futur laboral.

Les seves paraules van tenir doble aportació al fòrum, les explícites argumentades per aquests i les implícites que podíem llegir als professionals assistents, un bon exemple és quan li van preguntar a Javier què li semblaven les tutories i si aquestes li van ser d'ajuda. Javier, amb cara de no entendre, li va demanar a qui li preguntava: Tutoria? Què és la tutoria, no se que m'està preguntant? La seva pregunta va donar una resposta extensa i plena de significat.

Si fem un llistat dels arguments de Dani i Xavier, aquests van coincidir en les següents afirmacions:

- a) ***“Ens avorrim a classe”***
- b) ***“No varem entendre el què ens explicaven”***
- c) ***“Amb uns professors ens portàvem bé i amb altres no”***
- d) ***“Amb els professors que es preocupaven per nosaltres, ens portàvem bé”***
- e) ***“Amb els professors que ens maltractaven, ens portàvem malament”***
- f) ***“Ningú es preocupava per nosaltres, només sabien castigar-nos”***
- g) ***“A la UAC sí que em trobava bé i tenia ganes de treballar”***
- h) ***“Si ens haguessin ensenyat coses útils, si que haguéssim estudiat”***
- i) ***“Alguns professors anaven a per nosaltres, esperaven la mínima per expulsar-nos de classe”***

Si partim de la premissa que cal atendre la diversitat dels alumnes -així ho dicta la normativa vigent- i que cal adaptar el currículum a les necessitats de l'alumne, així com la metodologia de treball i el model avaluador; **escoltant les paraules de Dani i Xavier podem afirmar que amb ambdós alumnes es va intervenir eficaçment?**

Francesc Xavier Moreno
Coordinador de la jornada

Enric Roca
Coordinador d'Edu21

EL DEBAT CONTINUA VIRTUALMENT AL WEB D'EDU21!